

ผลของการใช้ระบบการพยาบาลสนับสนุนและให้ความรู้สำหรับมารดาวัยรุ่นและครอบครัว
ต่อความสามารถในการดูแลตนเองและดูแลบุตรของมารดาวัยรุ่น

นางสาวชฎาภรณ์ วัฒนวิไล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2540
ISBN 974-638-657-3
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**EFFECTS OF USING SUPPORTIVE AND EDUCATIVE NURSING SYSTEM
FOR TEENAGE MOTHERS AND THEIR FAMILIES ON SELF-CARE
AND CHILD-CARE ABILITIES OF TEENAGE MOTHERS**

Miss Chadaporn Vattanavilai

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science in Nursing Administration
Program in Nursing Administration
Graduate School
Chulalongkorn University
Academic Year 1997
ISBN 974-638-657-3**

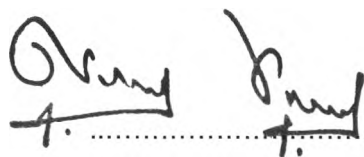
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลของการใช้ระบบการพยาบาลสนับสนุนและให้ความรู้สำหรับมารดา
วัยรุ่นและครอบครัวต่อความสามารถในการดูแลตนเองและดูแลบุตร
ของมารดาวัยรุ่น

โดย นางสาวชฎาภรณ์ วัฒนวิไล

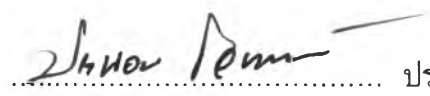
สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล

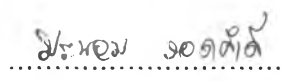
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประนอม รอดคำดี

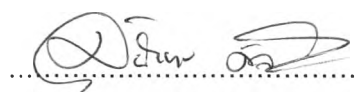
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ประนอม โอทกานนท์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประนอม รอดคำดี)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ ศลโกสุม)

ชฎาภรณ์ วัฒนวิไล : ผลของการใช้ระบบการพยาบาลสนับสนุนและให้ความรู้สำหรับมารดาวัยรุ่นและครอบครัวต่อความสามารถในการดูแลตนเองและดูแลบุตรของมารดาวัยรุ่น (EFFECTS OF USING SUPPORTIVE AND EDUCATIVE NURSING SYSTEM FOR TEENAGE MOTHERS AND THEIR FAMILIES ON SELF-CARE AND CHILD-CARE ABILITIES OF TEENAGE MOTHERS) อ.ที่ปรึกษา : ผศ.ดร. ประนอม รอดคำดี ; 155 หน้า. ISBN 974-638-657-3.

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการใช้ระบบการพยาบาลสนับสนุนและให้ความรู้สำหรับมารดาวัยรุ่นและครอบครัวต่อความสามารถในการดูแลตนเองและดูแลบุตรของมารดาวัยรุ่นในระยะหลังคลอด ซึ่งใช้กรอบทฤษฎีระบบการพยาบาลกับการดูแลตนเองของโอเรม ในหลักการของการร่วมกันประเมินปัญหาการดูแลตนเองและดูแลบุตร ระหว่างพยาบาล มารดาวัยรุ่นและครอบครัว ให้ความรู้ตามสภาพปัญหา โดยมีแผนการสอนเรื่องการปฏิบัติตนในระยะหลังคลอดและการเลี้ยงดูทารกแรกเกิด ภาพพลิกประกอบการสอนและแจกคู่มือภายหลังการสอน ให้การชี้แนะเพื่อการตัดสินใจ สนับสนุน โดยการนำครอบครัวของมารดาวัยรุ่นเป็นแหล่งในการเรียนรู้ เป็นแบบอย่างในการดูแลตนเองและดูแลบุตร ติดตามและสนับสนุน การปฏิบัติในการดูแลตนเองและดูแลบุตรของมารดาวัยรุ่น และส่งเสริมครอบครัวให้ช่วยเหลือดูแลมารดาวัยรุ่น มีการเยี่ยมบ้านในสัปดาห์ที่ 1 และ 3 หลังคลอด และการสร้างสิ่งแวดล้อม โดยประสานให้มารดาวัยรุ่นและครอบครัวได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้สึก ความคิดเห็น ประสบการณ์ และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในครอบครัว กลุ่มตัวอย่าง คือ มารดาวัยรุ่นที่มีสุขภาพสมบูรณ์ อายุน้อยกว่า 20 ปี รับไว้ในแผนกสูติกรรมหลังคลอดของโรงพยาบาลพระปกเกล้า จังหวัดจันทบุรี จับคู่ด้วยปัจจัยรายได้ต่อเดือนของครอบครัว และลักษณะครอบครัว สุ่มอย่างง่ายเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC^X คำนวณค่า ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่าง โดยการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการศึกษา พบว่า

1. ความสามารถในการดูแลตนเองและดูแลบุตรของมารดาวัยรุ่น กลุ่มที่ได้รับการใช้ระบบการพยาบาลสนับสนุนและให้ความรู้ ภายหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ความสามารถในการดูแลตนเองและดูแลบุตรของมารดาวัยรุ่น กลุ่มที่ได้รับการใช้ระบบการพยาบาลสนับสนุนและให้ความรู้ ภายหลังการทดลอง สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พยาบาลศาสตร์
ภาควิชา
การบริหารการพยาบาล
สาขาวิชา
2540
ปีการศึกษา

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

3970364636 : MAJOR NURSING ADMINISTRATION

KEY WORD: SUPPORTIVE AND EDUCATIVE NURSING SYSTEM / TEENAGE MOTHERS / FAMILIES / SELF-CARE ABILITIES / CHILD-CARE ABILITIES

CHADAPORN VATTANAVILAI : EFFECTS OF USING SUPPORTIVE AND EDUCATIVE NURSING SYSTEM FOR TEENAGE MOTHERS AND THEIR FAMILIES ON SELF-CARE AND CHILD-CARE ABILITIES OF TEENAGE MOTHERS. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. PRANOM RODCUMDEE, Ph.D. 155 pp. ISBN 974-638-657-3.

The purpose of this study was to examine effects of using supportive and educative nursing system for teenage mothers and their families on self-care and child-care abilities in post partum period. Orem' s theory has been applied for this research. The supportive and educative nursing system was brainstorming to evaluate problems of self-care and child-care among nurse, teenage mother, and family. Real situations and problem were demonstrated to educated teenage mothers and their families, that the education plan of post partum care and newborn care was provide. Flip charts were used when educating, and manuals were dispersed after educating has been done. The nursing system was used guiding another and supporting another, that teenage mother' s families were used as a mean of self-care and child-care. In the first and third week of post partum, teenage mothers were visited at their home. Surrounding were created by applying sources easily found in the house to help teenage mothers and their families to share emotion, comment, and experience. Couple teenage mothers who admitted on Obstetric Department of Phrapokklao Regional Hospital, Chantaburi province were included in this study. Experimental groups were separated into two groups, experimental and control group, which they were simply randomized and classified by monthly income and family characteristic. Each group included 20 mothers. Data was analyzed to determine the percentile, mean, standard deviation, and t-test by SPSS/PC^x program.

The results of this study were as follows:

1. Post experimented, self-care and child-care abilities of experimental group received the supportive and educative nursing system was increased significantly ($p < .05$).
2. Self-care and child-care abilities of experimental group received the supportive and educative nursing system was higher than those received normal nursing treatments significantly ($p < .05$).

ภาควิชา พยาบาลศาสตร์.....

สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล.....

ปีการศึกษา 2540.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... -

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก
 คณาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยหลายท่าน - ผู้วิจัยซาบซึ้งและขอ
 ขอบคุณ ผศ. ดร. ประนอม รอดคำดี ที่ให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์และเป็นแรงกำลังใจ ผลักดัน
 ให้ก้าวไปข้างหน้าจนประสบความสำเร็จ ขอขอบคุณ รศ.ดร.พ.ต.ต.หญิงพวงเพ็ญ ชุณหปราณ
 และ รศ. ดร. วิณา จีระแพทย์ ที่ช่วยเหลือ กลั่นกรองหัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์ ขอ
 ขอบคุณ รศ. ดร.จินตนา ยูนิพันธ์ ผศ.ดร. พนิดา ดามาพงศ์และ ผศ. บุญใจ ศรีสถิตยัษฐา
 คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา ที่ช่วยให้ข้อเสนอแนะและอนุมัติหัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์
 ขอขอบคุณ รศ. ดร. ประนอม โอทกานนท์ ซึ่งเป็นประธานกรรมการสอบ ที่ให้คำแนะนำ จน
 วิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ ขอขอบคุณ ผศ.ดร. สุนันท์ ศลโกสุม ผู้ให้คำปรึกษาสถิติที่ใช้
 ในการวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งทุกขั้นตอนของการทำวิทยานิพนธ์ และขอบคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิ
 ทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์
 สำหรับการแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ คุณศจีพร ใจกล้า คุณจำลอง บุญประเสริฐ ซึ่งเป็นผู้ช่วยวิจัย เจ้าหน้าที่
 ทุกท่านของโรงพยาบาลพระปกเกล้า จังหวัดจันทบุรี มารดาวัยรุ่นและครอบครัววงศ์ตัวอย่าง
 เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยและอาสาสมัครประจำหมู่บ้านในจังหวัดจันทบุรี ที่ให้ความร่วมมือและ
 ช่วยเหลือทุกขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย

ขอขอบคุณคณะกรรมการบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่พิจารณา
 อนุมัติทุนอุดหนุนการวิจัย

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอระลึกถึงพระคุณมารดา และขอบคุณพี่ น้อง ครอบครัวและเพื่อนๆ
 ร่วมรุ่น ที่เป็นกำลังใจซึ่งกันและกัน จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ด้วยความภาคภูมิใจ

ชฎาภรณ์ วัฒนวิไล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญแผนภูมิ	ฐ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ปัญหาการวิจัย.....	5
แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย.....	6
ขอบเขตการวิจัย.....	8
ข้อตกลงเบื้องต้น	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	9
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
การตั้งครุฑและการเป็นมารดาในวัยรุ่น	13
ความสามารถในการดูแลตนเองและดูแลบุตรของมารดาวัยรุ่น	18
แนวคิดของการพยาบาลครอบครัวและการสนับสนุนทางสังคมต่อมารดาวัยรุ่น ...	31
ระบบการพยาบาลสนับสนุนและให้ความรู้ต่อความสามารถในการดูแลตนเองและ	
ดูแลบุตรของมารดาวัยรุ่น	39
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	46
3 วิธีการดำเนินการวิจัย	53
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	54
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	56
คุณภาพของเครื่องมือ.....	62
วิธีดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล	65
ขั้นตอนการทดลอง	67
สภาพการณ์และปัญหาที่พบระหว่างดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล	70
การวิเคราะห์ข้อมูล	71
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	72

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	85
สรุปผลการวิจัย.....	87
อภิปรายผลการวิจัย.....	89
ข้อเสนอแนะทั่วไป	93
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	94
รายการอ้างอิง.....	95
ภาคผนวก.....	103
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ.....	104
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	106
ภาคผนวก ค ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง.....	122
ภาคผนวก ง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม	152
ประวัติผู้วิจัย.....	155

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง

1	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยรายได้ต่อเดือนของครอบครัวและลักษณะครอบครัว.....	56
2	จุดประสงค์ วิธีการและผลที่คาดว่าจะได้รับของระบบการพยาบาลสนับสนุนและให้ความรู้สำหรับมารดาวัยรุ่นและครอบครัว.....	60
3	จุดประสงค์ วิธีการและผลที่คาดว่าจะได้รับของการพยาบาลตามปกติ.....	61
4	จำนวนและร้อยละข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง.....	73
5	จำนวนและร้อยละของมารดาวัยรุ่นกลุ่มที่ได้รับการใช้ระบบการพยาบาลสนับสนุนและให้ความรู้ และกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ จำแนกตามระดับความสามารถในการดูแลตนเองและดูแลบุตรก่อนการทดลอง.....	75
6	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการดูแลตนเองจำแนกเป็นรายด้านระหว่างมารดาวัยรุ่นกลุ่มที่ได้รับการใช้ระบบการพยาบาลสนับสนุนและให้ความรู้และกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติก่อนการทดลอง.....	76
7	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการดูแลบุตรจำแนกเป็นรายด้าน ระหว่างมารดาวัยรุ่นกลุ่มที่ได้รับการใช้ระบบการพยาบาลสนับสนุนและให้ความรู้และกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ ก่อนการทดลอง ..	77
8	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการดูแลตนเองจำแนกเป็นรายด้าน ของมารดาวัยรุ่นกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ ก่อนและหลังการทดลอง.....	78
9	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการดูแลตนเองจำแนกเป็นรายด้าน ของมารดาวัยรุ่นกลุ่มที่ได้รับการใช้ระบบการพยาบาลสนับสนุนและให้ความรู้ ก่อนและหลังการทดลอง.....	79
10	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการดูแลบุตร จำแนกเป็นรายด้าน ของมารดาวัยรุ่นกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ ก่อนและหลังการทดลอง.....	80
11	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการดูแลบุตร จำแนกเป็นรายด้าน ของมารดาวัยรุ่นกลุ่มที่ได้รับการใช้ระบบการพยาบาลสนับสนุนและให้ความรู้ ก่อนและหลังการทดลอง.....	81

สารบัญญัตราง (ต่อ)

หน้า

ตาราง

12	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของคะแนนความสามารถในการดูแลตนเองและดูแลบุตร ระหว่างมารดาวัยรุ่นกลุ่มที่ได้รับการใช้ระบบการพยาบาลสนับสนุนและให้ความรู้ และกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ ภายหลังการทดลอง	82
13	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการดูแลตนเองจำแนกเป็นรายด้าน ระหว่างมารดาวัยรุ่นกลุ่มที่ได้รับการใช้ระบบการพยาบาลสนับสนุนและให้ความรู้และกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ ภายหลังการทดลอง	83
14	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการดูแลบุตร จำแนกเป็นรายด้าน ระหว่างมารดาวัยรุ่นกลุ่มที่ได้รับการใช้ระบบการพยาบาลสนับสนุนและให้ความรู้และกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ ภายหลังการทดลอง	84
15	เปรียบเทียบคะแนนและระดับความสามารถในการดูแลตนเองของมารดาวัยรุ่น ก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	153
16	เปรียบเทียบคะแนนและระดับความสามารถในการดูแลบุตรของมารดาวัยรุ่น ก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม	154

สารบัญแผนภูมิ

	หน้า
แผนภูมิที่	
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	52
2 รูปแบบการวิจัย.....	53
3 แผนปฏิบัติการในการดำเนินการทดลอง.....	69